

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. septembra 1901.

Politični oddelek.

Narodna avtonomija.

II.

V sedanjih časih so stari centralisti najvnetejši zagovorniki historično-političnih individualitet. Svoje stališče utemeljujejo s tem, da bi narodno avtonomija povzročila razpad Avstrije. Pač čudno, kako morejo resni politiki tako nespametno govoriti. Ali ne označuje cele notranje politične zgodovine naše države od revolucije leta 1848. pa do zadnjih let ravno boj historično-političnih individualitet zoper državo? Te historično-politične individualitete hočejo biti državnopravno samosvoje. Kaj je češko državno pravo družega, kakor zahteva po državnopravni avtonomiji čeških dežel? Ali se s slavno znano resolucijo gališkega deželnega zbora ni zahtevala državnopravna neodvisnost? Ali je bilo morda vojskovanje za državno pravo Tirolske kaka nacijska akcija? Gotovo ne!

Petdeset let že traja boj historično-političnih individualitet za njihovo državnopravno neodvisnost, a država je doslej vendar zmagovala in danes se lahko reče, da je država to vojno dobila. Zgodilo se je to vsled tega, ker se je z državo borila potreba narodov. Gospodarski interesi narodov, ki se ne morejo zadovoljevati z malimi, vsak razvoj zadržujočimi deželnimi teritoriji, so premagali načelo o državnopravni samostojnosti posameznih „kraljestev in dežel“.

Nazor, da bi narodna avtonomija razrukala stebre, na katerih sloni naša država, je popolnoma napačen. Narodi nimajo ničesar zoper državo, narodi niso državni sovražni. Ta ali oni narod morda države ne ljubi posebno, ali vsi uvidevajo, da državo potrebujejo. To uvidevajo tem bolj, čim bolj napredujejo v razvoju, kar pač dokazuje, da razvoj narodnih individualitet države ne slabi, ampak jo še utrjuje. Boj izvira od tod, ker ne

uživajo vsi narodi pristojecih jim pravic ker tudi najmanjši narod ne prenaša in ne more prenašati krivice, ker tudi najneznatnejši narod neče hlapčevati močnejšemu narodu.

Državni zbor funkcionira še vedno bolje, kakor pa deželni zbori. Od leta 1879. so vsi narodi zastopani v parlamentu, a vzlic vsem babilonskim zmešnjavam, ki nastanejo v parlamentu, veoder ne misli noben narod na abstinenco. Kako vse drugače je v deželnih zborih. Naj se nam pokaže deželni zbor kake dvojezične dežele, kjer se ni že uprizorila abstinenca, iz katerega niso zastopniki slabjšega naroda že zbežali vsled krivic, katere jim je storila večina? To priča, da se mora naša država v bistvu centralistično vladati, zlasti ako je centralizem tudi sodobnim razmeram primerno urejen, to se pravi, omejen. Nespametno pa je zahtevati, naj se vsa Češka vlada iz Prage, vsa Gališka iz Lvova, vsa Tirolska iz Inomosta, vsa Štajerska iz Gradca, da naj o narodnostnih zadevah Čehov sodijo Nemci, o zahtevah Nemcev Čehi, o zahtevah Malorusov Poljaki. To je nezmisel, četudi je historičen. Zgodovina priča, da tiči v tem nezmislu vse zlo. Vsak narod vodi vojno zoper svoje deželne zbore, izvzemši dežele, kjer ima večino, kjer je torej zanj pre-skrbljeno.

Boj za narodno avtonomijo je v prvi vrsti boj zoper deželne zbore in ta boj je državi le v korist, zakaj država se bo le utrdila in ojačila, ako se poleže boj mej narodov, ako postane vsak narod samo svoj gospodar v šoli, v uradu in v cerkvi.

Velikonemške namere.

Ko so se prvokrat čuli pri nas glasovi o ciljih velikonemške politike, do mora namreč Nemčija prodreti do Adrije, zdelo se nam je tako govorjenje smešno in neverjetno. Potem smo izvedeli, da se je svoj čas Bismarck pogovarjal s knezom Gorčakovim, kako bi se razdelila habsburška monarhija. Bismarck je glede na tak načrt